

Література:

Варналій З. С., Васильців Т. Г., Покришка Д.С. Пріоритети вдосконалення державної політики розвитку малого підприємництва в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 2 (31). С. 49–54.

2. Крисак А. О., Мусятовська Л. Й. Актуальні проблеми розвитку малих підприємств в Україні та перспективні напрями їх вирішення. *Економічна наука*. : сайт URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/14_2019/6.pdf.

3. Офіційний web-сайт державної служби статистики України : сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

*Валінкевич Н.В., проф.,
Недільська С.С., магістр,
Поліський національний університет*

Активно діючий фондовий ринок є одним із головних факторів становлення цілісної та динамічної економіки країни. Фондовий ринок задає тенденцію розвитку виробництва, забезпечує раціональне використання вільних фінансових ресурсів та гарантує стійкі темпи зростання економіки, забезпечуючи фінансування як реального сектору, так і соціальної сфери.

З огляду на це, рівень розвитку фондового ринку є надзвичайно важливим елементом, який постає індикатором ділової активності країни та ефективності функціонування суб'єктів підприємництва.

Фондовий ринок України наразі знаходиться на стадії формування, а процес його становлення, на нашу думку, ще далекий до завершення. В умовах непростой економічної ситуації в Україні найбільш гостро постає питання дослідження тенденцій розвитку фондового ринку загалом та біржового зокрема. Фондовий ринок України поступово розвивається навіть з врахуванням не стійких економічно-політичних факторів. Про це свідчать показники щодо темпу приросту обсягів торгів на біржовому ринку України. У 2019 р., порівняно з 2018 р., темп приросту становив 31,75%, а це безперечно позитивна тенденція. При порівнянні темпу приросту обсягів торгів відносно ВВП, то тут також помітною є тенденція зростання на тлі 2017 та 2018 рр. У 2019 р. приріст цього показника склав 19,58%.

Слід звернути увагу, що за останні чотири роки на ринку цінних паперів прослідковується спрямування до збільшення відсоткового обсягу облігацій внутрішніх державних позик у біржових торгах. За фінансовою звітністю НКЦПФР у 2019 р. облігації внутрішніх державних позик становили 80,98% від усього обсягу біржових торгів, а це майже на 12 в.п. більше від 2018 р., коли вони становили 68,8% та на 50 в.п. більше порівняно з 2015 р. (тоді їх вага в повному обсязі становила лише 30,2 %, а найбільшу частку займали акції та акції корпоративного інвестиційного фонду). Обсяг торгів на біржовому ринку

у 2019р. склав 304,88 млрд грн, а це 39,18% від обсягу торгів на ринку цінних паперів [1,с.171]. Біржова торгівля в Україні здійснюється вузьким переліком фінансових інструментів, а саме: акціями, акціями КІФ, акціями іноземних емітентів, облігаціями підприємств, облігаціями іноземного емітента, облігаціями іноземних держав, державними облігаціями України, облігаціями місцевих позик, інвестиційними сертифікатами, опціонними сертифікатами, деривативами, державними деривативами. Варто додати, що за результатами торгів на 5 фондових біржах України тенденцію до зростання мають переважно державні облігації України.

Загалом, ситуація з фінансовими інструментами фондового ринку характеризується такими негативними моментами: надто вузький спектр доступних для роботи фінансових інструментів, що ускладнює диверсифікацію портфелів та низький рівень розвитку деривативів [2,с.131].

На сучасному етапі, актуальною є тенденція до злиття та поглинання серед біржових організаторів торгівлі, що активізувалась з початком нового тисячоліття. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, станом на жовтень 2020 р. в Україні функціонують 5 організаторів торгів. Їх кількість за останні 7 років скоротилась удвічі (у 2013 р. діючих бірж було 10). У світі не так багато країн, яким притаманна така кількість фондових бірж, «проте кількість аж ніяк не впливає на якість послуг, навпаки, призводить до децентралізації попиту та пропозиції на цінні папери, провокує процес маніпулювання цінами на ринку, призводить до встановлення різних правил укладення та виконання біржових договорів» [1,с.172]. Отже, вітчизняний фондовий ринок України можна характеризувати 5 діючими біржами, хоча фактично майже усі обсяги торгів зосереджено на 3 головних біржах: «Перспектива», «ПФТС», «УБ». Це свідчить про високу фрагментарність українських бірж, оскільки тільки на 3 біржі припадає близько 90% річного обсягу торгів.

Конкурентна боротьба організаторів торгівлі цінними паперами змушує ще більше універсифікувати свою діяльність та розширювати коло послуг, застосовувати новітні технології та методи електронної торгівлі. Саме ці фактори і слугують в подальшому двигунами розвитку бірж. Окрім диверсифікації біржової торгівлі цінними паперами, слід звернути увагу на незначну кількість емітентів. Обсяг зареєстрованих НКЦПФР випусків цінних паперів у 2019 р. зменшився майже у 2 рази порівняно з 2017 р. У 2017 р. цей показник становив 353,68 млрд грн, а вже у 2019 р. – 112,68 млрд грн. [3].

Потрібно також звернути увагу на низьку освіченість населення, а саме низький рівень фінансової грамотності, що говорить про нерозуміння ролі фондового ринку, сутності самих фінансових інструментів. Все це провокує надзвичайно низький відсоток активності населення на ринку, що також є великою перепоною для подальшого розвитку. Дослідження тенденцій розвитку фондових бірж в Україні продемонструвало, що організатори мають велике поле для розширення своїх можливостей, майбутніх обсягів та суттєвий потенціал для розвитку. Нині вітчизняний ринок характеризується скороченням

кількості бірж та концентрацією обсягів лише на декількох фінансових інструментах. Однак, дані свідчать, що це здебільшого є позитивними чинниками. Конкурентна боротьба організаторів торгів цінними паперами змушує ще більше універсифікувати свою діяльність та розширяти коло послуг, застосовувати новітні технології та методи електронної торгівлі. Саме ці фактори і слугують в подальшому двигунами розвитку бірж.

Література:

1. Яцюк Г. В. Модернізація торгівельної інфраструктури ринку цінних паперів. *Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку*: зб. тез всеукр. наук.-практ. конф. К. : Криниця. 2013. С. 170 – 172.
2. Краснова І. В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та управління національним господарством*. 2017. С. 129–134.
3. Річний звіт НКЦПФР 2017-2019 рр. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. веб-сайт : URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>.

МІКРОФІНАНСОВІ УСТАНОВИ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НОВАЦІЇ ЛОМБАРДІВ

*Вербицька В.І., к.е.н., доцент
Шуленова А.Г., студентка гр.ЕА-11
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Іноді для вирішення виниклих життєвих ситуацій людина потребує залучення додаткових коштів - позики. Для цього він може взяти кредит «до зарплати», звернутися до знайомих, в банк або ломбард. Це установи, де швидко і без зайвої паперової тяганини можна отримати грошові кошти, стали популярними ще кілька століть тому.

Отже, ломбард - це фінансова установа, яка видає короткострокові позики під заставу майна. Гроші можна отримати швидко, без зайвої паперової тяганини, приймають ломбарди і техніку, і прикраси, і предмети одягу, і автомобілі. Серед недоліків ломбардів - високі процентні ставки, невелика тривалість позики, внаслідок чого вартість заставної речі істотно зменшується.

Історичним засновником та покровителем ломбардної справи вважають французького ченця Бернардина Фельтрського, який жив в 15-му столітті. Саме він відкрив каси взаємодопомоги в різних населених пунктах Італії, які і вважають попередниками ломбардних підприємств. Деяко пізніше, у 1618 році в Брюсселі були відкриті двері Будинку Ломбарді, що і стало початком появи інших фінансових установ, що надавали можливість отримувати кредитні кошти під заставу цінних речей. Так, у 1492 році королева Кастилії Ізабелла I заклала в ломбард власну діамантову корону, щоб фінансувати експедицію Христофора Колумба до Америки. У 19-му столітті в Європі ломбарди стали користуватися популярністю серед робітників. У той час існували так звані